

Alergologické vyšetřovací metody v dermatovenerologii, kontaktní alergické a iritativní reakce

MUDr. Lucie Růžičková Jarešová

Dermatovenerologie, Nemocnice Na Homolce, Praha

Dermatovenerologické oddělení FN Motol, Praha

Dermatol. praxi 2013; 7(3): 141–142

Epikutánní testy

- Jadasohn, 1895
- základní vyšetřovací metoda k průkazu kontaktní alergické dermatitidy
- napodobení průniku alergenů do epidermis s vazbou na Langerhansovy buňky
- použití neirritativní alergologické koncentrace látky ve vhodném vehikulu (vehikulum – např. voda, vazelína, aceton atd.)

Kontraindikace epikutánních testů

- kožní nemoc v místě testů
- gravidita
- opálená kůže
- imunostimulační nebo imunosupresivní terapie
- nesmí být testovány toxické látky

Epikutánní testy a provedení

- testování na klinicky zdravou kůži, nejčastěji zad
- odmaštění éterem nebo alkoholbenzímem
- testovaná látka se aplikuje na terčík 1 cm² (např. ve formě náplasti, plátěnko, mul, předem připravené náplasti v sadě 20–30 alergenů)
- připevnění náplasti
- popis, očíslování
- snesení alergenů po 24–48 hodinách, odečet za 48, 72, 96 hodin (někdy i déle)

Poučení pacienta před provedením epikutánních testů

- neužívat antihistaminika
- 4 týdny před aplikací nevystavovat kůži slunečnímu záření
- Během testování nesportovat, zabránit zapocení
- testované místo nesmí být namáčeno po celou dobu testování
- po posledním odečtu osprchovat záda proudem vody, nekoupat se ve vaně

Hodnocení testů

- negativní reakce –
- plošný nevýrazný erytém + –
- erytém, ojediněle papulky +
- erytém, edém, papulky až splývající infiltrace ++
- papulovezikuly, vezikuly +++
- bula, madidatio, poleptání (toxická reakce) ++++

alergická reakce ekzémového typu – nepřesně ohraničená reakce s šířením do okolí, zesiluje se CRESCENDO typ

iritační reakce (toxická reakce) – ostře ohraničená reakce, nešíří se do okolí, erytém, puchýř, nekróza, časem slábne – DESCENDO typ

falešně negativní reakce – alergen testován v podprahové koncentraci, nedodržení poučení, jednorázový odečet

Indikace epikutánních testů

- k potvrzení nebo vyloučení kontaktní alergické reakce
- odlišení kontaktní alergické dermatitidy od jiných dermatitid
- lékové exantémy (diskutabilní)

Typy epikutánních testů

- **klasický uzavřený test** – základní evropská sada, 28 alergenů + možnost doplnění: sada konzervačních látek v kosmetice, sada léková, dentální sada, speciální sady (např. alergenů z pracovního prostředí)
- **otevřený test** – aplikace alergenů na kůži, bez lepení a překrytí, indikace – vyšetření alergické reakce I. typu nebo očekávaná silná alergická reakce

PHOTO PATCH testy – fotosenzibilizační epikutánní testy

- k průkazu fotoalergického lékového exantému nebo fotokontaktní alergické dermatitidy

- aplikace 2 sad shodných alergenů
- odstranění 1 sady po 24 hodinách, ozáří se UVA zářením (5–10 J/cm²)
- odstranění druhé sady po 48 hodinách po aplikaci
- reakce v obou sadách – kontaktní alergická reakce
- reakce v ozářené sadě – fotokontaktní alergická dermatitida
- odečty za 48, 72 a 96 hodin

Kontaktní alergická reakce

- imunologická akutní nebo chronická reakce z přecitlivělosti opožděného typu (typ IV)
- 2 fáze: **fáze senzibilizace – indukční**: prostup alergenů, jeho zpracování Langerhansovou buňkou, představení T lymfocytům, **fáze výbavná – eferentní**: proliferace podskupiny T lymfocytů zvýšena tvorba a uvolnění cytokinů, spuštění nespecifické zánětlivé reakce

- po úvodní fázi jeden až dva týdny dojde k vytvoření typické kontaktní dermatitidy
- reakce není závislá na dávce
- kožní změny jsou pestré: puchýřky, zarudlé, ekzematoidní kožní změny, papulovezikulární, papulózní, lichenoidní, suché olupování, krusty, lichenifikace, exkoriace, někdy jako lichen planus, zřídka kopřivkovitě
- subjektivně výrazné svědění

Iritativní (toxická) reakce

- neimunologická reakce
- přímo závislá na dávce
- následkem přímého poškození kůže chemickými (kyseliny, louhy, detergenty) nebo fyzikálními vlivy
- postižení všech, kdo přišli do kontaktu s látkou
- změny jsou pouze v místech, kde látka působila

- akutní – zarudnutí, otok, puchýře, strupy
- kůže reaguje erytémem, otokem a puchýři
- klinický nástup reakce po 12 až 72 hodinách je individuálně časově omezený
- chronická – vzniká při opakovaném použití látky (např. mýdla, mycí prostředky, dezinfekce), kůže suchá, popraskaná

Nejčastější alergený:

- nikl, peruánský balzám, fragrance mix, kobalt, paraphenyldiamin (PPD), kalafuna

Článek přijat redakcí: 3. 9. 2013

Článek přijat k publikaci: 12. 9. 2013

MUDr. Lucie Růžicková Jarešová

Dermatovenerologické oddělení
FN Motol

V Úvalu 84, 150 06 Praha 5

Rehabilitační klinika Malvazinky

U Malvazinky 5, 150 00 Praha 5

lucie.jaresova@centrum.cz

